

Ha egy bánya kimerül

Gondoskodnak a gyöngyösorosi dolgozókról

A központi épület előcsarnokába már csak kerülővel lehet eljutni. A falat vörös zászlók díszítik. Valaha ünneppélyesen adták át ezeket a jelképes díjakat, amelyeket a gyöngyösorosi ércbánya (hivatalos nevén Rézércmű Körzeti Üzeme) 450 dolgozója az évtizedek folyamán kiemelkedő teljesítménnyel érdemelt ki. Tömérdek erőfeszítés, megpróbáltatás fűződik ehhez az üzemhez, amely — a többi között — az ország ólom- és cinkszükségletének 5—7 százalékát elégítette ki. A falu lakóinak jelentős része itt dolgozik; a bányának külön lakótelepe is van. Évszázadok óta folyik itt ércbányászat — még Mária Terézia császárnő is részt vállalt eredményeiből. A kibányászott fém értéke eléri az évi 2 millió dollárt.

Most leállítják, korszerű fogalmazással „tartósan szüneteltetik” a termelést. Ez a ködös megfogalmazás alighanem a véget jelenti. A terv szerint 1987. december 31-ig a föld alatti váratokban úgynevezett visszaserelés folyik, kihordják azokat az értékes tárgyakat, amelyeket másutt még hasznosítani lehet. Azután — a szó szoros értelmében — utánuk a vízözön. A bányába egymillió köbméter vizet zúdítanak, helyén hatalmas, föld alatti tó keletkezik.

Dotáció nélkül

Azok, akik a szüneteltetést elhatározták, többi közt azzal érveltek, hogy a bánya kimerülőben van, nem érdemes folytatni a termelést. Akik viszont naponta lejárnak dolgozni, ezt azonnal megcáfolták. A geológiai szakvélemény is azt állította, hogy még sok évtizeden át lehet Gyöngyösorosziban ércet fejteni. A másik érv azonban döntött. A színesfémek világpiaci ára lecsökkent; az a tonna cink, amelyet néhány éve még 43 ezer forintért lehetett eladni, most csupán 33 ezer forintot ér. 1986-ban megszűnt az állami dotáció. Ez azt jelenti, hogy a bányára évente 30—40 millió forintot fizet rá az Országos Érc- és Ásványbányák Vállalat. Lehet, hogy a jövőben a veszteség megkétszereződik. Ezt a terhet a vállalat nem tudja vállalni.

— Az 1985. december 28-án született elhatározás azoknak a kormányintézkedéseknek az alapján jött létre, amelyek a lehetőség szerint kárpótollják a dolgozóinkat — mondja erről Lovász András körzeti üzemvezető. — Azt semmiképpen nem akartuk, hogy az emberek szétszéledjenek.

A gyöngyösorosi ércbánya legmodernebb üzemrésze, az ércelőkészítő továbbra is megmarad, és bér munkában vállalja különféle nyersanyagok, vas, üveg, mész, dólomit dúsítását. Rendelés is akadna, de a költséget megnöveli, hogy a nyersanyagot a gyöngyösi pályaudvarról teherautón kell a dúsítóba szállítani. Szükség van bizonyos átalakításokra is. Mégis, az önálló ércelőkészítő életképesnek látszik; 150 embernek ad majd kenyeret. A bányászgárda meglehetősen előre-

gedett, az átlagos életkor 40 évnél magasabb, a 120—130 nyugdíjképes embert a 3074. számú minisztertanácsi rendelet értelmében nyugdíjazták. A vajúroknak 13—14 ezer, az előkészítőknek, gépészeknek, csilléseknek 6—7 ezer forintos jövedelem alapján állapítják meg a járandóságát. Akik huzamos időn át végeztek föld alatti munkát, 3 évvel előbb, 52 éves korban mehetnek nyugdíjba. Ez további 150-nel növeli a nyugdíjazhatók számát. Idén már csaknem százan veszik igénybe e kedvezményt.

Szenvedélyes vonzalom

A bányászok egy részének a vezetés átmeneti munkát ad. Tizenkét ember dolgozik a mecseki ércbányában. Hatan a bánya társumébe, az istenmezei beton- és bentonitbányába kerültek, 18-an a gyöngyöstarjáni pinceépítésben vesznek részt, hatan egy mongóliai bányában dolgoznak. Jó néhányan a környező mezőgazdasági üzemekben vállalnak kampánymunkát; többen a szüretelésre jelentkeztek.

A 48 esztendő *Balla János* 18 éves kora óta dolgozik Gyöngyösorosziban. Ez a három évtized az ércbányában alaposan megismerte. Hallása megromlott, a vibrációártalmat egész szervezete megsínylette, csípőjében érzi az erőfeszítést, amellyel a sziklára szorította a kalapácsot. Mégis, az érc sose fogott ki rajta, mindig el tudta érní vele, amit akart. Ha két hétre beutalták a napfényes Hajdúszoboszlóra, a második héten már visszakiáltott. A szakmaszeretet is hajtotta, de az a tudat is, hogy pártvezetőségi tag és húsz éve munkás, nem teszi le a fegyvert, nem mutatkozik gyengének társai előtt. Az utolsó negyedében is teljesítette normáját.

Most leszázalékolják. Az orvosi vizsgálat többszörösen javasolta ezt. Kilencezer forint rokkantsági nyugdíjat kap. A gyöngyöshalászi 90 négyzetméter alapterületű, kertes családi ház elég elfoglaltságot ad majd, de ha szükség lesz rá, más munkát is vállal.

Nyugodt? Nem egészen. Ha a leszázalékolást véglegesnek tekinthetné, gyorsabban megszokná új életvitelét. De ha az évenként ismétlődő vizsgálaton egy rosszindulatú orvos kiírja, szimulánsnak nyilvánítja, akkor mi lesz? Igazán akkor törődne bele sorsába, ha véglegesen leszázalékolnák.

Ugyanez nyugtalanítja *Molnár Ferenc* 48 éves vajúrt is. 33 éve töri ő is a sziklát. Vágathajtással, kiszállítással, csillerekással telt el ez az idő, amely őneki különösen hosszúnak tűnt. Egy közhullásnál comb- és gerinctörést szenvedett. De ahogy felépült, újra kezdte a megerőltető munkát.

Kezdként még csodálkozott, hogy idősebb vajúrtársai már az autóbusszon megették az otthonról hozott kenyeret, hogy a termelésből egy perc se maradjon ki. Utóbb ő se tett másként. Két kicsi gyermekét kellett felnevelnie. Munkájának látható gyümölcse — Gyöngyösön

egy 56 négyzetméter alapterületű lakás. A kilencezer forintos rokkantsági nyugdíjjal elégedett, csak ez az ideiglenességűdat ne lenne.

Huszonegy év óta dolgozik az ércelőkészítőben a 42 éves *Perneki Ferenc*. Ez idő alatt végigjárta az üzemet, megismerte az előkészítés minden fázisát. Emellett hegesztői és kazánfűtő vizsgát is tett. Van ugyan döntés arról, hogy az ércelőkészítő önálló üzemként fennmarad, de a végrehajtás elhúzódik. *Perneki Ferenc* egyedüli családfelelőtartó. Feleségét leszázalékolták, kisebbik lánya még iskolába jár. Valamennyi munkatársával együtt türelmetlenül várja, hogy dolgozhasson az ércelőkészítőben. Most szüretre jelentkezett, hogy pótolja a jövedelemből elmaradt összeget, de az idő vésszesen halad. Ha nem kezdheti meg munkáját rövidesen az ércelőkészítőben, 24 éves itteni gyakorlat után kilép, és máshol keres elfoglaltságot magának.

Meg kell magyarul

Martinecz János, a pártvezetőség titkára szerint ez az év a pártszervezeteket is sok nehézség elé állította.

— Meg kellett magyarul az intézkedés indokát, ismertettük a dolgozók előtt álló lehetőségeket — mondja. Hozzá kell tenni, hogy ha voltak is kilépések, a nagy többség ragaszkodik a munkahelyéhez, és nehezen fogadta el a döntést. Igyekeztünk egyénenként, személyre szólóan megállapodni mindenkiel, melyik lehetőséget választja. A fájdalmas döntést enyhítené, ha a még hátralévő és megígért intézkedéseket a vezetés rövid idő alatt meghozná.

Máté György